

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
Обществен съвет

ПРОТОКОЛ

№ 149

На 7.03.2023 г. се проведе заседание на Обществения съвет към ЦИК.

ПРИСЪСТВАХА:

Надежда Гологанова – заместник-председател на Обществения съвет, Гражданска инициатива за свободни и демократични избори;

Ива Лазарова – заместник-председател на Обществения съвет, Институт за развитие на публичната среда;

Велко Милоев – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Плевен

Вихрен Соколов – Сдружение „Памет“

Дончо Пачиков – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация

Свилена Гражданска – Институт за социална интеграция

Стефан Манов – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Пловдив

Тодор Гунчев – Федерация на независимите студентски дружества;

Заседанието бе открито в 17 часа и 45 минути и председателствано от госпожа Надежда Гологанова – заместник-председател на Обществения съвет към ЦИК.

* * *

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Уважаеми колеги, откривам днешното заседание на Обществения съвет към Централната избирателна комисия.

Цветелина Пенева има служебен ангажимент и ще закъснее и ме упълномощи аз да започна воденето на заседанието. Имаме изпратен дневен ред по имейла.

Д н е в е н р е д:

1. Обсъждане и гласуване на писмо с предложения към ЦИК относно процедурата по броене на бюлетини в условията на видеонаблюдение;

2. Дискусия по други текущи въпроси, свързани с предстоящите парламентарни избори - изборни книжа, видеонаблюдение и др.;

3. Обсъждане на организационни въпроси по подготовката на кръгла маса относно повишаване информираността на гражданите в изборния процес;

4. Разни.

Имате ли някакви предложения по дневния ред?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз имам предложение в първа точка освен броенето на бюлетините, да включим и обучението на РИК и СИК за работа с видеонаблюдението, броене на бюлетините и т.н. Аз днес говоря с десетина председатели на РИК в страната по случаен избор и те са изключително притеснени. Освен това с тяхно съдействие ние сме готови да предложим някои моменти по отношение на обучителния процес, чрез който смятам, че бихме могли да добавим към административния капацитет на Централната избирателна комисия този въпрос, така че най-накрая заедно с Централната избирателна комисия и заедно с нас да се справи достойно с това предизвикателство.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Дончо, ако искаш това да го сложим като отделна точка или в точка разни. Защото в първа точка е едно писмо, което е практически почти готово до ЦИК. Това което предлагаш е отделно обучение. То е друг вид дейност.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Предлага това да е втора точка, а втора точка да стане трета, а трета точка да стане четвърта. Ако това обучение го няма, имайте предвид, че нашите прогнози са, че работата на СИК по оформянето на крайния протокол и всички въпроси ще продължи не до 21.00 часа, а до 24.00 часа. Това е нещо, което ще създаде според нас изключителни затруднения във финализирането на изборния процес на 2 април. За нас това е много важно. Предполагам, че всички ме разбирате какво искам да кажа.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Има ли някой против или някакви изказвания по темата. Вкарваме втора точка – Обучение на СИК и РИК за осъществяване на видеонаблюдение и излъчване.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Може да се прецизира.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Засега така остава. Други предложения по дневния ред има ли? Няма.

Да гласуваме.

Има ли някой, който е против? Няма.

Въздържали се? Няма.

Приемаме дневния ред.

Започваме с **първа точка**.

Обсъждане и гласуване на писмо с предложения към ЦИК относно процедурата по броене на бюлетини в условията на видеонаблюдение;

Тези предложения, това писмо беше изпратено по имейла преди няколко дни. Някои колеги писаха по тях. Предполагам, че всички са се запознали. Има ли нужда да го четем цялото? Според мен няма нужда. Ако искате да минем по някои от корекциите.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз имам предложение в следния вид, ако се приеме. Изпратено е предложение от Цветелина Пенева, че сме го прегледали. Имаме бележки на Надежда Гологанова и на Свилен Гражданска, други не са дали мнение. Това означава, че аз предлагам да минем по правилото на мълчаливото съгласие и да ги приемам с корекциите на Надежда Гологанова и допълненията на Свилен Чорбаджийска. Какво повече да обсъждаме, мълчаливо съгласие, който не се е изказал, значи е съгласен с предложениния вариант.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да дадем възможност за изказване в момента, ако някой иска да се изкаже по предложенията, съдържателно или по процедурата.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Здравейте на всички.

Против съм да се приема нещо анблок. Тази форма на мълчаливо съгласие никога не е била работеща и не мисля, че ще изгубим чак толкова много време да минем за 15 минути през цялото това нещо. Така или иначе е достатъчно важно, за да можем да го обсъждаме. Аз имам два въпроса, които не съм ги направил като коментар или предложение за смяна, защото искам да ги обсъдя с вас. Ако мнозинството иска да го приемем анблок, аз принципно съм против. Казвам си мнението.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Процедурно да го решим. Искаш да чета целия текст и да караме абзац по абзац.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да започнем с това, което Тодор Гунчев има.

ТОДОР ГУНЧЕВ: По скоро бих предложил да се мине през това, което е в момента, дали всичко се приема и всеки да си каже мнението защото последното, което е писано е писано че някой подкрепя, някой е направил корекции, някой е работил върху това, може някой да има против.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Колеги, чета предложенията с нанесени отгоре корекции на Свилена Гражданска и моите.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това не сме го приели да го четеш, аз доколкото разбрах, Тодор има въпроси за обсъждане. Нека да ги каже, да ги обсъдим.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Против съм. Ако обичаш остави Надежда Гологанова да води. Това е правено преди шест часа. Единственият имейл, който е получен след това е на Стоил Цицелков, който казва, че няма да участва. Никой не е казал приемам на Надежда Гологанова забележките.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Сега казваме. Надежда Гологанова започна с въпроса има ли някой бележки и ти се обади. Аз съм го гледал внимателно текста и го приемам в сегашния му вид.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да го четем внимателно и кой каквито бележки има ще каже.

Предложения относно техниките за броене на два вида бюлетини в условията на видеонаблюдение и видеоизлъчване.

Общественият съвет (ОС) в съответствие с отговорностите си по чл. 55 от Изборния кодекс, предлага на Централната избирателна комисия да проведе симулации на алтернативни процедури за броене и отчитане на хартиени и машинни бюлетини в условията на създадените обществени очаквания за онлайн следене на процесите в секциите.

Тук коментара на Свилена Гражданска за видеонаблюдение, вместо онлайн следене трябва да стане за видеонаблюдение ли?

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Незначителна редакторска промяна за мен.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз по скоро съм да е видеонаблюдение, защото следене създава лош привкус.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Махаме „за онлайн следене“ и слагаме „за видеонаблюдение“.

Някакви други бележки по този абзац има ли? Няма.

Чета следващия.

Главната цел на симулациите, в които ОС е готов да участва с методически идеи и при реалното им провеждане, би била да подпомогне Комисията в съставянето на Методически указания за СИК, така че СИК най-лесно, бързо и точно да изпълнят усложнените си задължения според последните промени в Изборния кодекс.

По този абзац някой има ли бележки?

ТОДОР ГУНЧЕВ: Питането ми е следното. Как мислите колеги, не е ли по-добре да предложим, че Общественият съвет е на разположение със своята експертиза да участва при реалното им провеждане, а не с методически идеи.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Според мен методическите идеи са в документа. Можем още да допълним.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Добре, както прецените. Това което най-много ме притесняваше, трябва ли да кажем това нещо, което е за усложнените задължения. Аз знам, че са усложнени. Факт е. Съгласен съм. Не искам да споря за това нещо.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Най-малкото са усложнени от виедонаблюдението, че трябва всяка бюлетина да я показват. Цялата идея на това предложение в по-голямата част е свързана с видеонаблюдението и видеоизлъчването.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Че са усложнени е ясно, защо да не го кажем на глас.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Чета третия абзац.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Отпада целия абзац. И започва така: Основни практически задачи.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Третият абзац отпада. Започваме:

Основни практически задачи на предлаганите симулации:

- Идентифициране на логичните и добри начини да се броят бюлетини с различен формат и различни атрибути;

ТОДОР ГУНЧЕВ: Това ми беше втория въпрос. Предлагам навсякъде където има някакъв субективизъм, да го сменим. Например – „добри“ да стане „ефективни“. Идентифициране на логични и ефективни начини да се броят бюлетини с различен формат и различни атрибути;

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: На мен ми харесва ефективни.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Ефективни, ефикасни, приложими, както искате.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ефективни ми харесва много.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз подкрепям Тодор Гунчев.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Продължавам.

- Тестване на показването на двата вида бюлетини пред камерата на записващото устройство, съответно уточняване на начина за поставяне на устройството на / край масата за броене в секцията;

- Да се изработи предварителна оценка колко би било неизбежното проточване на процеса;

ТОДОР ГУНЧЕВ: Тук може да го променим, не да се изработи. Чрез практическата симулация да се установи.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Сменям „изработи“ с „установи“ и се получава: Да се установи предварителна оценка.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Дали трябва проточване да кажем или да кажем колко ще отнеме.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Продължителност.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Да, каква ще е продължителността на процеса.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Продължителност.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да се установи предварително колко би била продължителността на процеса.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Думичката „предварително“, мисля че не е нужна тук.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Точно това е симулацията. Предварително да знаем тези хора ще броят един час или два часа.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Мисля, че предварително трябва да се сметне за да се види.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Ако не го направят предварително, ще го установим в нощта на изборите.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Щом правим симулация, значи е предварително.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да, но не е тавтология.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Чета нататък.

- Да се получи представа доколко разполагането на едно записващо устройство може да осигури ясното показване на всеки единичен глас и същевременно, спазването или неспазването в секцията на предписаните от ИК процедури;

По този текст някой има ли бележки?

- Да се подсказат аргументи в Методическите указания и в учебните материали за действията на СИК, след обявяване края на изборния ден, за наложителността при видеонаблюдение да се съблюдават масово игнорираните досега от СИК изисквания на ИК, един член на комисията само да борави с бюлетините, като те се вадят от кутията една по една.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Предлагам думичката „подсказат“ да бъде заменена с „посочат“.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Добре.

Други предложения има ли?

ТОДОР ГУНЧЕВ: Масово игнорираните досега от СИК изисквания.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: От изборите за Велико народно събрание следя българските избори. Когато престанах да пътувам не съм пропуснал български избори, да не гледам броенето в една секция естествено и като член на СИК напоследък и не съм видял нито веднъж с очите си или на снимка, да вадят бюлетините една по една и само един да ги пипа. Ако някой от вас е видял такова нещо, да каже и тогава ще редактираме текста.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Велко, съгласен съм с това нещо. Това е изискването. Масово не се спазва.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: След като масово не се спазва сега видеонаблюдението променя доста правилата на играта и трябва да се намерят начини, да им кажем на тези хора, внимавайте този път. Сега се налага да вадите бюлетините една по една.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Нашето мнение е следното. Досега не е спазено, досега е правено нарушение и това не означава, че ние не трябва да го споменем.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това ще е един от проблемите на 2 април. Не си правете илюзии, че секционните комисии ще бъдат толкова ентузиазирани около видеонаблюдението, че ще си променят дългогодишните навици моментално. Ще има масово неспазване. Аз не мога да си представя в моята секция с 50 гласа, как ще им кажа, че трябва да изваждаме бюлетините една по една. Аз трябва да си измисля аргумент и да им кажа, този път се налага.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Освен, че ги снимат, вторият аргумент е, така и така ще трябва една по една да ги покажем сега на камерата, нищо не пречи една по една да ги извадим.

ВЕЛКО МИЛЕВ: Това е логиката.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Няма да коригирам друго по този абзац. Минаваме на следващия.

Предварителните дискусии в Обществения съвет, които ще бъдат продължени с всяка нова информация за техническото обезпечаване на процеса, клонят към следната последователност в работата на смесените, хартиено-машинни СИК след края на гласуването:

- включване на устройството за видеонаблюдение;
- следване на досегашните Методически указания – до „разчистване на масата за броене“;
- отваряне на една от двете кутии с бюлетини („Х“ или „М“);
- сортиране и броене;
- попълване на съответните полета в черновата на протокола на СИК;
- разчистване на масата за броене;
- отваряне на другата кутия за бюлетини и т.н.

Конкретни идеи за симулациите са посочени в Приложението към този документ.

По последния абзац с подточките някой иска ли да се изкаже?

Давам думата на Дончо Пачиков.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Тази дума разчистване, някак си не ми допада. Може би освобождаване. Освен това защо да даваме свобода да отворят една от двете кутии.

Да го напишем така: Първо хартиените бюлетини, след това машинните.

Колкото повече даваме свобода, толкова повече може да има отклонение.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Като автор на първоначалния документ да обясня. Написано е една от двете, точно за да избегнем този спор в това заседание. Защото от предварителни разговори знам, че трудно ще се съгласим кои да са първи и това ще ни отнеме много време и е

безсмислено, защото в крайна сметка ЦИК ще трябва да им напише методическите указания коя да е първа, коя да е втора.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Освен това, тъй като сме написали цялата тази методика с цел да се направи експеримент, на място ако се стигне до този експеримент да се прави, да се пробва единия вариант и втория и да се прецени кое е по-добре.

Давам на Стефан Манов думата.

СТЕФАН МАНОВ: Смятам, както Велко Милоев, че наистина не трябва да определяме, защото не знаем и кое е по-правилното. Аз лично в началото смятах, че трябва да се започне с машинните, но може би те трябва да останат втори. Нека да стигнем до там, ЦИК да ни го приеме предложението, да направи симулации, това е детайл.

Ако искате да затворим този параграф, за да поканим господин Гаджоков да ни представи нещата.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: По този параграф някой иска ли да се изказва?

ТОДОР ГУНЧЕВ: Мисля, че е по-добре да го приключим. До голяма степен приключваме с писмото и след това да ни остане само приложението, което да коментираме.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Имаш ли бележки?

ТОДОР ГУНЧЕВ: Нямам бележки, единствено т.н., да го сменим с това, че се повтаря същото за другата кутия или нещо подобно. Но и така да остане е добре.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: И датата да се поправи.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: По това разчистване на масата, ако този термин е взет от стари методически указания - добре, ако от там е взет.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Ще го проверя и ще ви кажа, дали е от там влезнало в съзнанието ми.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Това което предложи Стефан Манов аз считам, че е наистина резонно да види човека. Винаги когато пишем нещо, това е или писмо или предложение. Ако е само от Обществения съвет трябва долу да пишем, както са ни правили забележка, настоящите предложения са приети на еди-кое си заседание. Трябва да напишем Обществен съвет от еди-коя си дата.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Имахме такава практика.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Велко ще провери за разчистване на масата и това ще го доуточним. И с това и т.н. какво да напишем?

ВЕЛКО МИЛОЕВ: И повтаряне на изброени по-горе стъпки.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Прекъсваме за момента тази точка и минаваме към **точка разни**, където Стефан Манов ще покани един гост, сега ще ни го представи и ще ни разкаже за един проект.

СТЕФАН МАНОВ: Красимир Гаджоков ще се включи в заседанието.

Надежда Гологанова от ГИСДИ ръководи заседанието днес. Тя е заместник-председател на Обществения съвет, защото председателката ни е възпрепятствана.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да помолим господин Гаджоков да ни представи предложението за електронен протокол, по който да могат комисиите да си проверяват работата в края на изборния ден.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Благодаря на всички, че се заинтересувахте от това нещо. Смятам, че ще помогне на много хора, ако бъде използвано. Това не е електронен протокол, а е само уеб страница за проверка на валидността на числата и на заложените от Централната изборителна комисия условия, как логически трябва да се свържат числата

в протокола. Там има няколко контроли, които са посочени в протокола. Това което тази уеб страница прави, тя автоматизира проверките на тези контроли, когато някой въведе числата. Ще споделя екрана.

СТЕФАН МАНОВ: Поредните номера са били спазени, а вече са спазени и точните наименования от жребия на ЦИК.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Това е страницата. Тя е само една страница. Няма преминаване към други страници. За тези които се интересуват технически, няма сървър. Използвам тази страница. Човек може да я сложи локално на телефона, без интернет може да се ползва тази страница. Още в самото начало обясняваме за какво е тази страница. След това изрично подчертаваме, че това не е протокол на СИК и не служи за записване и изпращане на протокол, което е важно. Тук уточняваме от кого е направена. Тя е направена по доброволна инициатива от мен и от Стефан Манов. Всеки може да копира и да използва колкото иска от тази страница, дали нейното програмиране, дали нейния вид, каквото искате. Тя е направена да изглежда максимално близко до оригиналния протокол. Използвани са същите надписи. Разположението на съответните графи е едно и също. Попълва се само в сините кутийки. И само там мога да пиша нещо, другаде не мога да пиша. Тук мога да попълня примерно някакво число. Няма възможност човек да попълни нищо друго. Направено е така, че няма начин да се обърка. Винаги ще бъде въведено положително число. Нула също може да се въвежда, няма проблем. И съответно се попълват същите графи. Тази страница е само за хартиените бюлетини. Може да се пригоди и за секциите, които имат смесено гласуване – хартиени бюлетини и машинен вот и да се направи същото нещо. Тя следва протокола. Разпределени са гласовете по листи. Въвежда се за всяка партия. И тук са преференциите.

Понеже най-много преференции са 19 и тогава трябва да има на практика 138 позиции за въвеждането на преференции.

СТЕФАН МАНОВ: В 23-ти МИР в София има 19 мандата и кандидатските листи имат право по Изборен кодекс да бъдат два пъти броя на мандатите, тоест 38. И понеже не е специфичен само за един МИР, няма да се правят 31 протокола, затова 38 позиции. Затова са предвидени до 140 преференции.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Мога да го направят точно до 138, няма никакъв проблем. Максимално който използва тази страница трябва да се ориентира и да разбере, че в неговата секция може да няма толкова. Тук може да се попълнят нули за всичко, което няма преференция. Отделно е графата без преференция за всяка партия.

Тук искам да подчертая, че за независимите кандидати, когато свършат изброените партии, гласовете са разпределени по кандидатски листи, може да се въведе име на кандидат, това е въвеждане на име чисто формално за да може човек като гледа на екрана, този който въвежда от секционната избирателна комисия, да вижда за кого е броя гласове, които ще напише в тази графа тук. Тази информация, изрично съм подчертал и в самото начало, тази информация не се изпраща или записва никъде освен на самата страница. Когато затворите браузъра си, тази информация изчезва. Ако направите обновяване на страницата, съответно част от информацията изчезва, част от нея се запазва, което по принцип е хубаво да се запазва, но препоръката е когато човек започва да работи със страницата само да въвежда и да проверява. Сега ще ви покажа как работи.

Отиваме най-долу. Смятаме че сме въвели всичко вярно, аз съм въвел много малко неща. Мога да въведа някакви произволни числа тук.

СТЕФАН МАНОВ: Аз го пробвах с точни числа и с фалшиви и светва както трябва.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Аз ще ви покажа и с точни числа. Въвели сме всичко и натискаме долу проверка за верността. Веднага излиза списък от проблеми. Не е попълнено някое от задължителните

числа. Това е защото тези числа тук са задължителни. Препоръката е, както е изрично описано, попълнете дори, ако числото трябва да е нула.

СТЕФАН МАНОВ: Само да уточня, защото сме следвали логиката на Методическите указания, в протоколите на СИК за партия, коалиция или независим кандидат, който има нула гласа се пише с думи и с числа нула. Не се оставя празно. Това е по Методическите указания и затова сме се опитали да принудим СИК да следва Методическите указания. За предпочитания Методическите указания не изискват да се пише нула. Практиката на СИК е зачертават квадратчетата, в които няма предпочитания. Видяхме конкретни протоколи от три МИР от села, от градове. Така че сме се опитали да спазваме тази логика на формуляра.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Можем спокойно да приемем в логиката на тази програма, която обработва тази информация на страницата, можем да заложим специално за предпочитанията, ако има празно да се приема, че е нула.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: При предпочитанията може и чертичка да има.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Да, но това е страница само за тест. Тук може да дойде човек от СИК или който се интересува, дори след като бъдат предадени протоколите да си направи проверка. Можем да го направим така, че да бъде максимално близко. Няма проблем.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако оставим празни места на предпочитанията ще сработят ли контролите.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Празните ще бъде прието, че са нула и контролите ще сработят. Както виждате тук не само, че е посочено, че някои от числата не е въведено, но посочване и къде другаде има проблем. Контрола по точка 3 засича некоректност. Отиваме нагоре и изрично най-отдолу също имаме съобщение, което казва, общо пет от контролите засичат некоректност, кролирайте нагоре и ще намерите проблемните контроли оцветени в червено. Тръгваме нагоре и виждаме една контрола,

която е оцветена с червено, значи тя е некоректна, значи тук нещо липсва. Разбира се, че липсва, няма нито една партия с гласове.

Аз мога да попълня тук в момента една поредица от числа, която съм тествал, да видите как минава всичко.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това според мен е добре, всеки да си го направи сам.

СТЕФАН МАНОВ: За СИК, брой на получените бюлетини се проверява наистина, дали съвпада с броя на неизползваните плюс унищожените за други цели за образец и т.н. Това което в РИК почти никой не го следи, тук излиза червено. От перфекционизъм, ако някоя СИК наистина иска да й излезе сметката на бюлетините, може да го направи чисто. Знаем, че в много протоколи това не е реално направено чисто.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Ние си смятаме колко трябва да бъдат неизползваните бюлетини и пишем толкова колкото трябва да бъдат.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Тук може да видите в момента едно правилно пресмятане. Въвеждаме някои данни.

СТЕФАН МАНОВ: За партиите, ако не се въведе число, той го смята за нула.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Да. Сега съм въвел такива числа, че проверката трябва да излезе. Сега ще отидем надолу и ще кажем, направи проверка. Отдолу излиза съобщение успешно, данните не съдържат логически грешки или липси.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Може ли надолу да видим преференциите.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Тази проверка, която не съм направил е сумата за дадена партия от всички преференции въведени тук, включително и без преференции да съвпадне с въведеното за тази партия. Това е въпрос на един два часа да го направя. Смятайте, че го има. Като го направя, Стефан Манов ще съобщи на всички, които са тук или които са

членове на Обществения съвет и се интересуват да го видят, да го пробват. Аз също ще дам пример. Мога дори и видео да запиша как попълвам, включително и преференциите и как излиза проверката отдолу или как не излиза, ако не бъде въведена вярно преференцията. Смятайте го за направено това нещо. Това съм го направил вчера в свободното си време.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Благодарим за усилието. Дончо Пачиков има въпрос.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Правилно ли съм разбрал, Стефан нещо спомена, че тази страница е разглеждана в ЦИК.

СТЕФАН МАНОВ: Не.

ДОНЧОПАЧИКОВ: Имам следното предложение.

Първо, колегата Гаджоков дали може да направи съвсем кратка инструкция за използването, примерно не повече от десетина реда.

Второ, счита ли за целесъобразно, с цел пробиране на тази разработка да я изпратим на електронната поща на РИК-овете и евентуално да си кажат мнението, ако решат.

Трето, съветвам двамата колеги да го представят в ЦИК и да определят цена за разработката.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Цена за разработката няма, ако искат ЦИК да го вземат, директно да го копират, каквото искат да правят. Ние сме го направили със Стефан съвсем доброволно и безвъзмездно. Ако те го възлагат на някой да го проверява, да провери този програмен код, който има зад него или да го направи наново, това си е тяхна работа. На този някой, на който те му възлагат, да му заплатят услугите. Аз съм го правил многократно това нещо през годините за избори, във връзка с избори и други приложения и т.н. Това го предоставям безвъзмездно, така че ако ЦИК иска да го ползва може да го ползва директно. ЦИК може да вземе тази страница и да си я сложи на нейния сайт. Няма никакъв проблем. Това е за пет секунди работа. Това е един единствен текст от файл, който се

копира. Слага се на техния уеб сайт, насочват се хората към него и започват да работят. То не изисква сървър, нищо не изисква. Човек дори може да си свали тази страница и да си я ползва на телефона, когато няма интернет.

СТЕФАН МАНОВ: Това смятам, че е огромно предимство, защото това не изисква интернет връзка от една страна, естествено първия път трябва да се свали. Второто важно нещо е, че това е на JavaScript, който действа вътре в браузъра и това е език, който се подразбира от браузъра, било на телефон, било на компютър.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Това ще работи по един и същи начин на всеки браузър. Няма значение какъв е браузъра, няма значение какво е устройството. Дори днес Стефан ми подсказа и аз го направих да стане много по-добре видимо за мобилни устройства, особено за малки мобилни устройства като смартфони. Когато стигнете до тук трябва да се скроалира малко наляво, надясно. Аз съм го показал горе долу как ще изглежда на един смартфон. Трябва да се скролира малко наляво надясно, малко повече. Така изглежда на смартфон, за да се попълнят предпочитанията. Надписите са видими, четими са дори на малко устройство. Вие може да го заредите. Аз ще ви пусна линка в момента, той е на моя сървър, за да може да го видите.

СТЕФАН МАНОВ: Идеята, която аз виждам след като финализираме това е да се направи във версия за смесена секция и във версия за хартиена и в чужбина смесена, там всъщност няма предпочитания, иначе е същото горе долу. Примерно има такъв въпрос, трябва ли задължително да се слагат нули или не трябва. Мисля, че това само ще затормозява ползването и да принуждава нули, имам предвид на тези, които нямат гласове.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Това е някакъв принципен въпрос, който не съм го решил за себе си още.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Ако това те подведе в протокола да оставиш непопълнени нули в РИК ще ги попълнят.

СТЕФАН МАНОВ: Идеята е след като си завършил протокола да го препишеш, за да видиш дали излизат контролите преди да тръгнеш към РИК. Може да се принуди да се пише нула, ако смятате, че е по-целесъобразно за партиите имам предвид, за преференциите не, защото става много тромаво.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Давам думата на Дончо Пачиков.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Звучи много привлекателно, ако колегите решат да направят видеопредставяне, това което сега представихте, но като отделно видео, да речем Ютуб, тъй като по-лесно се възприема според мен, отколкото ако бъде информирано като текстови напътствия за ползване. Бих адмирал, ако намерите време да го направите.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Ще намеря време.

СТЕФАН МАНОВ: Това че разработката е някакъв текстов файл, който примерно, ако ЦИК харесат това нещо, този текстов файл може да бъде взет от „Информационно обслужване“ АД и инжектиран на сайта на ЦИК. Тоест не е нужно да се ползва сайта на някой външен частен човек. Идеята е, че това е вид витрина, а отзад работи едно алгоритъмче, най-общо казано, което може да се имплементира на кой да е било сайт.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Както каза Стефан, това е много. Аз съм специалист по информационна сигурност. Консултант съм. Това ми е специалността. Веднага възниква въпроса, тази апликация няма ли да предизвика нещо, да не хакнат сайта на ЦИК и т.н. Тази апликация е много специална, защото цялата ѝ работа става в браузера на човека, който е заредил страницата. Нищо не отива към сървъра на ЦИК. Така че няма никакъв начин тази апликация да предизвика, да повиши опасността от някакви атаки или от хакване на сървъра на ЦИК. Единственото което

става, човек като отиде на този линк, който аз постнах тук в чата на видео срещата, когато човек отиде, тази страница се зарежда от този сървър в неговия браузър. От там нататък всичко става в неговия браузър. Обработка на числа, въвеждане, натискане на бутони, всичко става вътре в браузъра. Няма никакво изпращане на информация никъде от тази страница на вън.

ВЕЛКО МИЛЕВ: Това е едно от нещата, които трябва да бъдат изписани в инструкциите, за които говореше Дончо Пачиков и които да са в едно придружително писмо, когато решим, ако решим да го разпространяваме. И се разпространява доколкото разбирам линк.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Точно така, един линк, който може, ако ЦИК реши да не го използва, този линк може да го сложим навсякъде. Може да остане на моя сайт, може да направим специален сайт за него, няма никакъв проблем. Аз мога да поема разходите. Да слагам един линк, за да бъде с някакъв друг домейн, да не е с моя личен блог.

СТЕФАН МАНОВ: Аз мисля, че можем да направим следното. Можем да предложим на ЦИК като готов продукт, разработен от доброволци и от Обществения съвет, все едно да кажем, ето предложихме ви уърдовски файл, предложихме ви формуляр за протокол, сега ви предлагаме по вашия протокол, който приехте онзи ден, ако не падне пак в съда, контролна страница или както трябва да я наречем, за проверка на контролите. Предоставяме ви я. Ако искате изходните кодове и алгоритъма, „Информационно обслужване“ АД да си я провери, да си я използва, да си я сложи, ваша воля.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Точно така.

СТЕФАН МАНОВ: Красимир Гаджиков го е направил, аз само методически помагам да се изчистят от изборна гледна точка въпросите. Аз с програмиране не се занимавам.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Дончо Пачиков има въпрос.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Дали бихте се съгласили да кажем, че Обществения съвет приема разработката за добра, положителна и т.н. и я предлага за използване от всички, които желаят. Да дадем нещо като сертификат на тази разработка, след като ни беше демонстрирано, обяснено, че ще бъде усъвършенствана, прецизирана в някои моменти, след като ни беше казано за нейната защитеност от хакване и т.н. ако имаме такова общо мнение, аз смятам да го включим да си е в самия протокол. Да се знае, че сме я гледали и я приемаме.

Има ли мнение по това предложение?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Малко ще го формулираме. Първо, господин Гаджоков искаше да каже нещо.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Това, което исках да кажа, чисто технически, дори в момента всеки, който иска на посочения линк в чата, на който се зарежда тази страница, може от „Информационно обслужване“ АД, ако се интересуват и всеки, който иска може да види целия код, като щрака с десен клавиш върху страницата и избере био пейдж сорс, това е целия код на цялата апликация и всичко е в едно. Няма допълнително зареждане на допълнителни файлове, няма странични неща. Всичко е тук. Може да го види, да го разгледа, алгоритъма, логиката, да го хареса или да не го хареса, да намери може би някакви грешки. Може би някакви логически грешки може да има някъде, въпреки че сме направили максимална проверка. Не вярвам, но идеята е, че когато се даде възможност на други хора, те виждат по друг начин нещата и това е хубаво.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз имам предложение. Според мен първото логично предложение, който от нас желае да си я тества тази програма, Особено бих се радвал хора с повече капацитет, каквито например в екипа

на Ива има и я тестват с различни числа. Второто без да чака първото да се сложи на фейсбука на Обществения съвет с уточнението, че ще има версии за другите три вида секции и призив да пробвате. И когато имаме вече пълния пакет от четирите калкулатора, да ги нарека условно и някакви лични впечатления, че това нещо работи и е полезно, вече на следващо заседание да решим на кого пращаме. Много ми хареса това, което Дончо Пачиков каза директно, дори бих предложил по изключение да си позволим да изпращаме директно, без да питаме ЦИК може ли, защо не и политическите партии и списък на партньорски и неправителствени организации.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: За последното подкрепа сто процента Велко от мен.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да си направим някакво тестване вътрешно, за да се убедим, че работи, защото аз нямах време за това днес.

СТЕФАН МАНОВ: Хубаво е да отлежи малко. Защото уточняваме неща, изглаждаме, всеки забелязва нещо.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Стефан Манов, ако иска може да ни изпрати някакви комплекти данни от октомврийските избори от определени секции, които ги има. Защото така работеха симулаторите на ЦИК, за които стана дума преди вие да се включите, които бяха с фалшиви партии и беше за самообучение. Въведете симулатора или калкулатора, данни за партия А – 5 гласа, за партия Б – 50 гласа и т.н. Въведете 3 недействителни и смятайте. И ако си ги въвел добре ти излизат както тук, контроли в червено. Добре е да се тества с конкретни числа.

СТЕФАН МАНОВ: Аз не съм свалял определени секции като комплект числа, но това може да се направи. Не е проблем.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Една голяма софийска секция, една малка селска.

СТЕФАН МАНОВ: Аз големите ги избягвах, защото са чисто машинни, а тук сме чисто хартиена този протокол. Може да се вземат от 4 април 2021 г., където имаше смесени, но там протоколите бяха различни. Може нещо да се измисли.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Давам думата на Тодор Гунчев.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Колеги, благодаря за мненията. Аз имам два въпроса, ако разрешите господин Гаджоков.

По принцип чисто технологично това е сорс код. Поздравления, че сте го направили открит за начало и наистина се вижда сорс кода, което е достатъчно честно за всички, които са потребители. Това се хоства предполагам на ваш сървър. Коментирахте го това нещо.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Аз поясних, че може да се хоства на всеки сървър, включително може и да не се хоства.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Точно това имам предвид. Може да се качи в някакво облачно пространство, което наистина да се ползва, за да няма никакви притеснения от всякакви хора твърдящи, че нещо може да се ползва и да се следи. В тази връзка има ли конкретна концептуална разлика върху това, което коментирате за различните калкулатори. Дали ще е машинна или хартиена секция, в крайна сметка това е алгоритъм, който изчислява. Той важи на база на данните които се въведат.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Технологично вътре работи точно. Залага се логиката, която е в протокола, тези контроли, които са в протокола.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Имам предвид, че сорс кода, логиката е една и съща, алгоритъма е един и същи.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Разликата ще бъде само, че ще има отделното отчитане на машинен и хартиен вот.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Мислили ли сте за нещо като разчитане на данни, понеже са качени данните.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Това не съм го мислил. Това е доста по-сериозна задача, особено с ръчното писане.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Това нещо като текст въвеждайки го цялото не остава време.

Вторият ми въпрос е свързан с изхода от това нещо. Това което накрая излиза като едни червени контроли, ако се направи на достатъчно брой секции има ли възможност за надграждане с някаква аналитичност.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Това предполага запомняне на резултатите. Тоест някъде запомняне на тяхната база данни, което предполага работа със сървър. Там възникват въпросите добре, къде ще го хостваме, дали е сигурно и т.н. Възможно е разбира се.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Дали е възможно подобно нещо да се направи.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Всички тези неща са напълно възможни.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Това е нещо, което може да с препоръча, дали на „Информационно обслужване“ АД, дали на Електронно управление, те имат държавен хибриден частен облак, в който подобно нещо може да се качи и евентуално там да се даде като добра практика за всеки един, който би искал да си направи проверка, където ако се разшири с алгоритъма да се добави с възможността за изтегляне на данни, т.е. ти самия да имаш опцията да кажеш искам да си сравня тези пет секции, дали са коректни, дали има някакво разминаване и това нещо накрая да излиза като аналитичност, това би било в помощ на всички наблюдатели на изборите.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Това ще изисква повече ресурси.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Със сигурност. Мисля, за какво може. Това в момента е като алгоритъм, който е добър, само че той де факто ще води до едни доста големи брой човекочасове, въвеждайки всички тези данни, как да се вземат синтезирани. И най-накрая още часове, за да може това нещо

накрая след резултатите да бъде погледнато и да бъде съответно по някакъв начин анализирано.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Това е друго измерение на работата с тази информация. Ние го направихме това нещо с цел, че най-належащо е, ако може СИК да си провери числата, за да няма после задрасквания, грешки и т.н., предварително преди да си напише всъщност хартиения протокол. Този проблем адресира тази задача, която ние сме решили до момента. Тя е с много тесен обхват, но целта е точно тази.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: На Тодор Гунчев изказването ме подсеща, че тази информация фактически, за която той говори ще я има в „Информационно обслужване“ АД. Те така или иначе преписват и въвеждат данни, които се съхраняват. След изборите може да поискаме от „Информационно обслужване“ АД по Закона за достъп до обществена информация анализ на най-често срещаните грешки. Макар че аз и сега мога да кажа някои от тях за тези прословути поправки на протоколите. В графата брой гласували са писали всички, които са по списък, естествено грешка излиза.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Давам думата на Дончо Пачиков.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз предлагам обсъждането на разработката на двамата колеги да приключим до тук. Уважавам полета на мисълта на господин Гунчев, но това предполага да изхарчим още 10 млн. държавни пари към „Информационно обслужване“ АД. Нека да спрем до тук.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В такъв случай какво решаваме в момента? През следващите дни да тестваме по линка, който господин Гаджиков ни даде примерни секции. Да решаваме ли в момента да го качваме на сайта на Обществения съвет или следващия вторник.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Ние нямаме сайт.

СТЕФАН МАНОВ: Нека да го качим на фейсбук, за да има реакции.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Споделяме една разработка. Казваме, че тепърва ще я тестваме. Приканваме и други хора да я тестват.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В такъв случай моля да гласуваме предложението да се качи разработка.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз мога ли да предложа нещо. Разработката е много добра. Предлагам обсъждането на това, какво точно ще предприеме Обществения съвет да се извърши, след като благодарим на господин Гаджоков и да минем нататък. Това ми е предложението. Нямам съмнение, че част от тези аргументи не ме притеснява пред него да ги кажа, но това е реда.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Правилно е предложението.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Господин Гаджоков, благодарим много за демонстрацията. Много ни беше интересно и полезно.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Малко хора обясняват толкова ясно.

КРАСИМИР ГАДЖОКОВ: Всичко добро.

Ако имате въпроси, Стефан Манов ми има координатите, телефони, имейли и т.н., чувствайте се свободни да задавате всякакви въпроси.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Ще си позволя да ви благодаря, защото знам, че това е нещо, което го правите абсолютно доброволно. Медийното око, аз лично имам различни мнения по отношение класификацията на някои от медиите. Аз ще се радвам да го обсъдя в друг вариант, но е нещо полезно като цяло.

Аз съм твърдо против да сертифицираме нещо. Може би с Дончо Пачиков ще спорим, но не искам да излиза, че Обществения съвет сертифицира определено нещо. Да, считам, че това нещо е полезно. Да, считам, че можем да го препоръчаме и е добра практика или е добър начин да се помогне на СИК-овете. Но да казваме това е единственото

разпознаваемо или даже да не е единственото. Това е от нас одобреното. Влизаме в един прецедент, което не е хубаво. Хубаво е да кажем, че това е добра практика. Извинявам се, че така реагирам, но така смятам.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Нищо лошо, но никой не е предлагал да го сертифицираме, а да го качим на фейсбук на Обществения съвет с уговорката, че току що сме го получил и сега започваме да го проверяваме и подканваме и други заинтересовани страни да го проверяват. Това не е за мен форма на сертифициране. Напротив, все едно казваме на публиката, намерете бъговете.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Велко, аз не казвам за това, което предложи ти. Казва по принцип да се сертифицира. Това което предложи Дончо Пачиков, едва ли не благодарствено писмо или нещо друго, аз лично считам, че е полезно това нещо да го има. Със сигурност може да се работи, със сигурност съм против да се дават пари на „Информационно обслужване“ АД да го доработват. Това ми е личното мнение. От там нататък хубаво е да го препоръчаме.

ВЕЛКО МИЛЕВ: Имаш ли възражение за фейсбука на Обществения съвет?

ТОДОР ГУНЧЕВ: Не.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това е фейсбук, дори не е сайт.

СТЕФАН МАНОВ: Аз трябва да ви оставя, тъй като закъснявам.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Преди да си тръгнеш само да формулираме. Трябва да се довърши по тази уеб страница.

СТЕФАН МАНОВ: Контролите на предпочитанията.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Първо да се довърши. Второ, господин Гаджоков казваше, че не иска линка да му е директно към неговата страница, да се смени линка.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Това мисля, че е правилно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: След това трета стъпка, да ни даде този линк, който ние да го качим на страницата на Обществения съвет като напишем, че това е интересна разработка, която вероятно ще е от помощ на СИК и приканваме да се тества от хората.

СТЕФАН МАНОВ: Може би на гит хъб трябва да се сложи. Там обикновено се слагат такива неща.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Стефане, на тебе ти възлагаме да отговаряш за първите две стъпки. Да довършите протокола и да изпратите нов линк.

СТЕФАН МАНОВ: Добре.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Благодарим до тук. Някой иска ли още да се изказва по темата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Предлагам да мине към следващата точка от дневния ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Връщаме се на **първа точка**, писмото с предложения. Стефане, нещо по писмото с предложения имаш ли?

СТЕФАН МАНОВ: Нямам конкретни редакции. Това което е предложено е в духа на това, което смятам, че е добре да изпратим. Подкрепям и детайлността на предложението. Нямам други виждания. Другото е детайлно. Вие добре сте го прочели във всички посоки и нямам никакви неща, които да ме провокират да предложа нещо различно. Така че аз гласувам това да го изпратим. Довършете го както намерите за добре. Няма защо да го бавим. Много е добре.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Връщам се в края на писмото. Останахме да уточняваме текста разчистване на масата. Моля, Велко Милоев да провери в някои стари методически указания, дали използват точно този израз. Ако използват точно този израз ще си остане в този вид, ако не ще го заменим.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз съм готов с отговора по този въпрос. Не можах да намеря в Методическите указания думата разчистване. Там пишат за, слагам го в чата. Отстраняване на всички вещи и книжа от масата. Може да добавим „всички ненужни вещи и книжа от масата“, щом думата „разчистване“ ви смущава. Това което е в чата е фраза от протокола.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В такъв случай ще я вземем тази фраза едно към едно и ще я заменим, там където са кавичките. Вместо „разчистване на масата за броене“ ще сложим „отстраняване на всички вещи и книжа от масата“.

Съгласи ли сте? Няма възражения.

Минаваме на приложението.

Предварителни технически предложения.

Симулациите да се провеждат в ЦИК с поне 50 броя хартиени бюлетини и 50 броя машинни. За целта могат да се попълнят на ръка неизползвани „класически“ бюлетини и контролни разписки от предишни избори, като се държи сметка за А) обичайното разсейване на гласовете между политически субекти, „Не подкрепям никого“ (НПН) и недействителни гласове (НДГ) в голяма градска секция и Б) едните и другите „тестови“ бюлетини да включват максималния според скорошния опит за голяма градска секция процент на преференции, както и не подкрепям никого и недействителни гласове.

Някой има ли бележки и редакции по този абзац? Няма.

Да се използва мобилен телефон върху стойка като изображението от „видеонаблюдението“ се следи в съседство на лаптоп чрез вайбър или друга платформа (до уточняването на реалните устройства и техните аксесоари).

Има ли някой бележки по този абзац?

Процедурата на видеосимулациите би трябвало да включва: обявяване на края на изборния ден и показване на празната маса за броене и запечатаните кутии с бюлетини.

Дончо Пачиков има думата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Би трябвало, дали може да го заменим с предлагаме да включва.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Заглавието на целия документ е предложения.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Би трябвало е команда, а предлагаме е предложение.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Би трябвало е условно наклонение в българския език. Командата е да включва. Предлагаме да включва, не е никакъв проблем да се добави думичката „предлагаме“. Ако условното наклонение не е достатъчно любезно според тебе и звучи императивно.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Те няма да ни разберат.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Сменяме думичката от „би трябвало“ на „предлагаме“.

Други бележки има ли?

Продължавам натам.

Упълномощеното от СИК лице изважда бюлетините една по една от съответната кутия; същият член на СИК поглежда за секунда поне гърба на бюлетината за наличие на печат, печати, показва я на другите членове на СИК и обявява ясно номера и названието на избрания политически субект (или не подкрепям никого, недействителен глас);

Някой има ли бележки? Няма.

Произнася номера на преференциално посочения кандидат или „няма преференция“.

Поставя бюлетината пред обектива на записващото устройство за избрано от ЦИК време. „Малката“ машинна бюлетина би могла да се

покаже отблизо за примерно три секунди. При „голямата“ хартиена бюлетина биха се изисквали други инструкции за поставянето ѝ на разстояние пред обектива, така че да се види отбелязката на гласоподавателя и липсата на други знаци по нея.

Някой има ли бележки и редакции по този абзац? Няма.

Друг член на СИК следи зад стойката изображението, което се показва на смартфона и може да каже: „дай по-близо бюлетината“; „по-наляво“ и т.н. Той също може да повтори за записва: гласът е за партия Х, кандидат У.

Показва и подава бюлетината на колегите си от СИК и за секунда поне проследява (като единствен представител на своята партия или коалиция в СИК), че бюлетината е поставена на върната купчинка.

Дончо Пачиков има думата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Тук, поне за секунда проверява, само проверява, да не е лирика.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Текстът става: и проследява (като единствен представител на своята партия или коалиция в СИК), че бюлетината е поставена на върната купчинка;

Аз тук имам една друга въпросителна, която с помощта на Велко Милоев да я решим. Защото вкарахме един междинен абзац за друг член на СИК, а тук се връщаме към първия член на СИК.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Би трябвало да го добавим.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Първият член на СИК показва и подава бюлетините и т.н.

В случай на недействителен глас упълномощеният член на СИК особено старателно показва пред камерата хартиената бюлетина в цялата ѝ дължина с цел да се види основанието за недействителност. За целите на симулацията да се приеме, че членовете на СИК няма да имат възражения.

Бележки по този абзац има ли?

Измерените времена за обработката на всеки от двата вида „тестови“ бюлетини се екстраполират върху секции с 300 и 500 подадени гласа – с или без отчитане, за целите на ЦИК, на фактори като умора или временни технически затруднения;

Устройството за заснемане остава да работи, докато председателят на СИК обяви, че процедурите според Методическите указания са приключени, изборните книжа и материали са опаковани и следва същото за последната стъпка – изключване на устройството и опаковането на носителя на памет.

Някой има ли забележки по последните текстове, който прочетох?
Няма.

Последни два абзаца.

Допълнителни предложения във връзка с видеонаблюдението:

В интерес на публичността и честността на изборния процес предлагаме предварително публично да бъдат обявени секциите, за които се знае, че няма да има видеонаблюдение в реално време поради липса на интернет връзка.

За безпроблемното осъществяване на видеозапис от тези секции да се вземат допълнителни мерки от технически и/или организационен характер: например да имат резервно устройство за видеозапис; да осъществят връзка с РИК няколко минути след 20 ч. и да докладват всичко ли е наред с видеозаписа и подобни.

Някой има ли бележки и редакции по последните два параграфа.

Дончо Пачиков има думата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз имам два формални момента, след като завършим приемането на приложението. Ако сте го завършили да ги кажа сега.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: След малко ще го гласуваме. Преди гласуването ли искаш нещо да обсъдим?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Може би съм изпуснал нещо. Не можах да разбера или да видя, кой присъства на тази симулация? Имам предложение. Според мен би следвало да присъстват присъствено, да речем председателите на РИК, а самата симулация да е отворена, за да може да бъде наблюдавана онлайн от който пожелае. Дали ще бъде от наблюдатели, дали ще бъде от членове на СИК, дали ще бъде от граждани, които се интересуват, за да може да изпълним декларацията на председателя на Централната изборителна комисия, че по-голяма прозрачност е непостижима. Това първо.

Второ, след като приключим с този документ на писмо предложение към Централната изборителна комисия, предлагам подписа да бъде, че е приет от Обществения съвет, както говорих преди малко и да имаме още едно допълнително изречение, присъствали от Обществения съвет при обсъждане на предложенията еди-кой си и да бъдат изброени тези, които присъстват в момента.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Според мен няма нужда да изброяваме. Това после ще се види от протокола.

Другото изречение, че настоящите предложения са приети на заседание на еди-коя си дата, това ще го сложим.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това писмо ще го прочетат всички членове на Централната изборителна комисия предполагам, а протокола нито един от тях.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: С това ще имаме затруснения. Например Стефан Манов в момента го няма, но той преди да се изключи, поради обективни ангажименти, каза много ясно, че приема съдържанието и духа на документа.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Приемам твоите съображения.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: В чата сложих това, което обичайно слагахме доскоро.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Колеги, в такъв случай да гласуваме, че приемаме това писмо с предложения, с редакциите, които направихме днес и които ще бъдат нанесени, да бъде изпратено до ЦИК.

Връщам се една стъпка назад. По първото предложение на Дончо, искаме ли да добавим едно изречение в духа, тази симулация да е открита за пред членове на РИК или да се излъчва онлайн. Искаме ли да добавим изречение в този дух.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Добре е, защото иначе за кого я правим тази симулация, за ЦИК или за Обществения съвет или за някаква групичка хора, която се интересува от нея. Тази симулация е важна именно за РИК, важна е за секционните комисии, важна е за РИК да се ориентира как да прави обучение. Тя е изключително важна. А ние така както звучи този документ, едва ли не я правим нелегално. Правим еди-каква си дейност, но никой да не ни види, да не би случайно някой да ни критикува. Точно в критиката е разковничето. Като ни критикуват значи ставаме все по-добри.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Проблемът не е в критиката, а че това е предварителна симулация, по която да се изработи бъдещата методика за Методическите указания. По време на симулацията може някои неща да се окажат, че не са правилни да се правят по този начин. Тя всъщност има характер на експеримент. Ако някой е гледал тази симулация после може да счита, че така трябва да се прави, а ЦИК междуременно да е стигнал до друго мнение по въпроса. Така че може би все пак не трябва да е открита.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Тогава да сложим едно изречение и да кажем така. Тази симулация предлагаме да бъде извършена от ЦИК, за да може да

се ориентира за Методическите указания. Нека да кажем за кого я правим тази симулация най-накрая.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Цитирам документа по-горе. Да се подсказат аргументите в Методическите указания и в учебните материали и т.н. Симулациите да се провеждат в ЦИК. Казали сме, че сме готови да участваме. Може би е добре за Свилена да напомним, че един път сме имали или два пъти принос за тези симулации, Надя ще ме подсети по-добре. Пролетта на миналата година, когато вече се знаеше, че много машини внасяме, още 9600 и беше голяма драма да се изчисли колко хора могат да минат през една машина за единица време.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В началото на 2021 г.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Тогава участваха от наша страна Стоил Стоилов, Румяна Дечева и Надежда Гологанова.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: По наше предложение ЦИК я организира в самата сграда на ЦИК и се проведе такава симулация.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: И по софийски села имаше симулация на гласуване с машина, които бяха направени доста точно по нашите предложения тогава, как да се организира симулацията.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Първо направиха една в самата сграда на ЦИК, а после и извън сградата на ЦИК.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Имаме известен опит в това. Другият случай, който до някъде е подобен е когато 2022 г. казахме, че ЦИК не искат да публикуват никакъв доклад от броенето на контролните разписки и накрая те се видяха принудени да ни поканят в ЦИК и ни дадоха всички кутии с контролни разписки и ние си направихме една извадка и установихме, че няма разминаване, че няма никакви индикации от това контролно броене, че данните от машините са неверни. Имаше индикации, че някои секции, а може би доста не са броили нищо от контролните разписки, а са

преписвали от финалната разпечатка. Това не е много необичайно. Но се боя, че ако кажем на ЦИК, направете публично събитие, в момента няма голям шанс да приемат.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Дончо Пачиков има думата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз разбрах всички аргументи на Велко Милоев. Естествено няма как да не се съглася с тях, тъй като изглеждат изключително реалистични. И ако приемем, че тази симулация ще помогне на Централната изборителна комисия за допълване на административен капацитет и формиране на Методическите указания, дали не можем да предложим след приключване и някои корекции и подготвяне на Методическите указания, да направят реална демонстрация и вече отворена за всички, за да може да се види как трябва да бъде след като всичко бъде уточнено и няма да има повече примерно някакви моменти, които не са удобни за широката публика.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ние в предишни наши предложения бяхме споменали, че препоръчваме да се изработи специален обучителен видеоклип изрично за видеонаблюдението.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Точно натам отива предложението на Дончо Пачиков.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Дали да го повторим тук още веднъж.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Не знам дали не е рано, на мен ми струва, че за това видеонаблюдение ще ни си налага да пишем още.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Може би наистина да изчакаме, защото това предложение преди сме го правили и беше заедно с още други предложения и не му обърнаха на него внимание.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Дончо има още предложения, както каза при определянето на дневния ред. Да ги чуем и тях. За мен този документ е завършен и трябва да върви. Явно ще има още материал. Моето лично

усещане е, че видеонаблюдението ще е може би най-големия проблем в изборния ден. По-големия проблем ще е протокола, който СИК прие. Трудно ми е да преценя в момента. Като източник на обвинение, че нещата не са верни и т. н. не са направени по правилата, видеонаблюдението остава много критичен момент за мен. Идеята да се направи една вече реална видеосимулация, която да се заснеме като обучителен материал на по-късна фаза, когато знаем точно какви са устройствата, как ги вадим от кутията, колко е голяма, каква му е стойката, според мен е хубаво да се запази за малко по-нататък. Ние сега говорим, като не знаем какви са устройствата, дайте сложете един телефон на стойка и да видим как става броенето. В даден момент ще знаем какви са устройствата.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да прекратим дискусията и да гласуваме това писмо с предложения. След време ще направим още едно предложение, специално вече за заснемане на видеоклип примерно след десет дни.

Колеги, гласуваме писмото с предложенията към ЦИК, относно техниките за броене на два вида бюлетини в условията на видеонаблюдение и видеоизлъчване с редакциите, които нанесохме днес.

Моля, да гласувате един по един, който е съгласен.

ВИХРЕН СОКОЛОВ: Да, приемам.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Да приемам.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Очевидно.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Да. Само да отбележим, че и Стефан Манов е приел.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Да.

ИВА ЛАЗАРОВА: Да.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: И аз гласувам да.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Стоил Цицелков ме е упълномощил да гласувам също да от негово име.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Минаваме към **втора точка**, която включихме в дневния ред.

Обучение на СИК и РИК за осъществяване на видеонаблюдение и видеоизлъчване.

Дончо Пачиков има думата, защото това е твое предложение.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз както казах в началото, днес разговарях с няколко председатели на РИК в Северна България, понеже се познавам с някои от тях. При тях притеснението от видеонаблюдение и изпълнението му са много сериозни. И в тази връзка се оформи следващото предложение. Ако намерите за необходимо да ги формулирам в утрешния ден и да ги изпратя, както беше това писмо, което сега разгледахме.

Първото предложение е Централната изборителна комисиия с нейните възможности и евентуално със съдействие, който желае от Обществения съвет, да съдействат на районните изборителни комисиии за осъществяване на обучение на СИК по видеонаблюдението, като се има предвид колко общини има във всеки изборителен район.

Втори момент, на РИК-овете да бъдат предоставени толкова устройства, които ще бъдат реално използвани при видеонаблюдението, колкото са общините в съответния РИК, за да може да бъдат проведени тези обучения.

След 21 март, тези обучения да се извършват в реалната среда, която ще бъде използвана и на 2 април. Дотолкова доколкото сме запознати в сключения договор 21 март е дата, когато всичко трябва да бъде готово.

Следващ момент е когато техниците инсталират устройства за видеонаблюдение в съответните СИК-ове, по аналогия с инсталирането на машините, да направят реална проба, тест и демонстрация с членовете на СИК за работоспособност на тези устройствата в средата, която те ще използват за в бъдеще. Общо взето около тези няколко точки се

съсредоточават по моите разговори и предложения, които направих и тези председатели на РИК, с които разговарях единодушно подкрепиха и казаха: Да, би ни било много полезно по този начин. Съвсем не претендирам, че всичко това, което казах до тук, напълно да изчерпва темата. Бяхте прави да го отделим в отделна точка и в отделно предложение, ако не вземем такова решение, тъй като наистина това е нещо съвсем различно от симулацията.

Аз завърших по този въпрос. Ако има въпроси към мен.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Велко Милоев има думата.

ВЕЛКО МИЛЕВ: Понеже Надя Гологанова каза и Дончо Пачиков също, че са чели договора, аз не съм го чел, имам два въпроса. В този договор между ЦИК и „Информационно обслужване“ АД за доставката на устройствата за видеонаблюдение, предвидени ли са техники за поддръжка, които Дончо Пачиков преди малко спомена. Защото знам, че такива техники за поддръжка традиционно се предвиждат в договорите между ЦИК и „Сиела-Норма“ АД по отношение на машините. Това не съм го чел. В договорите между ЦИК и „Сиела-Норма“ АД традиционно беше предвиждано „Сиела-Норма“ АД да изработва и обучителни материали. И те ги правеха даже в два вида, единият за техните техники, много подробен какво да се прави, когато нещо се счупи и другия беше като за членове на СИК.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Само да уточня, въпросния договор не е между ЦИК и „Информационно обслужване“ АД, а той е между или Министерство по електронното управление или Държавната агенция по електронно управление и „Информационно обслужване“ АД. Това само за уточнение. Не мога да кажа откъде го имам този договор, но явно не всички са го видели, но ако трябва да го изпратя на всички, за да бъдем абсолютно точни. Защото не искам да смятаме, че аз мога да забележа

всичко или да кажа най-голямата истина, колкото повече хора го видят, особено Велко Милоев и които са много внимателни към тези неща, като Надежда Гологанова и другите колеги, дали да го изпратят на всички, това което аз имам, защото е изпратен самия договор плюс едно или повече приложения към самия договор. Мисля че практически всичко е казано. Дори самия изпращач, да речем Министерството казва така: Не сме задължени да го разпространяваме, но решихме да го разпространим. Трябва да им пишем една червена точка, ако не повече от една. Така че да го изпратят ли?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Изпрати го. Велко Милоев в отговор на твоя въпрос, аз не го прочетох целия, малко повече от половината прочетох от 28-те страници, защото ме интересуваше конкретно въпроса за стойките дали са поръчали към телефоните. За обучителен клип срещнах, че има задание, да направят обучителен клип. За техници не съм срещала, но не съм и гледала специално.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това е много важен въпрос. От публичните изказвания на членове на ЦИК, аз останах с впечатление, че те разчитат да бъдат доставени толкова прости устройства, че само с някакви указания, Методическите указания вероятно, да ми кажат, слагаш го на стойка и натискаш еди-кое си копче, което никога не е чак толкова просто. Отвори си телефона да го видиш, не е толкова просто, както излиза от интервютата на членове на ЦИК. Да знаем какво пише в договора е много важно. Има ли техници.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Само да добавя един момент, който пропуснах. Някои от председателите на РИК ми съобщиха, че за някои отдалечени избирателни секции за членовете дори и за председателя се съмняват как ще оперират със смартфона. Те го казват. Това нещо трябва да бъде монтирано според мен от техник, за да може той да покаже това нещо как работи. С Велко Милоев съм абсолютно солидарен. Лесно е, но

хората го правят за първи път, хората не е ясно с каква компетентност са. Може да са притеснени от самата ситуация. Те са под стрес. Във всички случаи трябва да има техническо лице, което да инсталира. Както при машините, ако нещо се получи в процеса на работа, това лице да реагира и да съдейства с каквото е необходимо. Специално ще го проверя това нещо и ще препратя договора. Ще извадя специално този абзац. Ако няма техници, ще препоръчам ЦИК да организират. Ние можем да правим всякакви препоръки.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Предлагам тези точки, които ни изброи Дончо Пачиков в момента, да ни ги напише в близките ден, два и да започнем да готвим едно следващо писмо до ЦИК, да добавим само за видеоклипа. Междувременно да проверим за техниците, за да можем да формираме и за тях предложение. И това да стане документ, който да приемем на следващото заседание.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Приемам задачата.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В такъв случай, поглеждаме следващата **трета точка** от дневния ред.

Дискусия по други текущи въпроси, свързани с предстоящите парламентарни избори - изборни книжа, видеонаблюдение и др.;

Иска ли някой да се изкаже по тази точка и да сподели нещо?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз останах с впечатление, че Цветелина Пенева ще се появи всеки момент. Така че ви предлагам тази точка да я прескочим и да отидем на следващата и ако Цветелина Пенева са появи, да поясни какво е имала предвид.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз предполагам, че се е имало предвид да отбележим факта, че решението на ЦИК във формулярите за протокол на секционните комисии да бъдат смесени данните от двата вида гласуване падна в съда, вероятно не без влиянието на една силна обществена реакция

в медиите, от политически партии, включително и от неправителствения сектор. И както някои от нас знаят, че Стефан Манов беше конституиран от Административния съд на София-град, като заинтересована страна по делото, не в качеството му на представител на обществени съвет, а като лице гражданин.

Другият беше господин Петър Славов, известен защитник на машинното гласуване беше конституиран. Според мен това участие по много линии, но най-вече чрез медиите на партийни и непартийни субекти да критикуват решението на Централната изборителна комисия, можем да го отбележим, че решението падна.

И другото е, че във формуляра на протокол на секционната изборителна комисия за смесените хартиено-машинни секции, което ЦИК прие преди няколко дни, не бяха приети тези предложения на Обществения съвет, които ги имаме от април миналата година, за начина на подреждане. Формуляра на протокол, това сме говорили със Стефан Манов и с някои други, в момента изглежда много не юзър френдли, особено когато комисиите стигнат до момента, когато трябва да изпълняват предписаните от протокола контроли, чист въпрос на техника на сумиране. Сумираш едни числа от ляво на дясно, други числа ги сумираш от горе надолу. Този протокол предлагам за следващото заседание да го разгледате внимателно, да си го премислите как го попълвате все едно, че е с калкулатора на господин Гаджоков и ако искате можем да го обсъждаме пак. Но той ще е, според моето лично мнение, едно много голямо затруднение, точно заради начина на подреждане на числата. Това допускам, че е било визирано в тази точка от дневния ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз видях информация, а и чух от заседанието на ЦИК в понеделник по обяд, че има подадена жалба от гражданин срещу този протокол. Дори освен срещу този протокол и срещу другите изборни книжа е подал от № 81-ви до №

91-ви, така че съда вероятно отново ще разглежда този път втория вариант на протокол, който ЦИК предлага и вероятно до няколко дни ще излезе отново с решение.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Ако обявят делото за допустимо.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В такъв случай минаваме на следваща точка от дневния ред, **точка четвърта**.

Обсъждане на организационни въпроси по подготовката на кръгла маса относно повишаване информираността на гражданите в изборния процес.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Искам да съобщя на всички. Аз изпратих съобщение на Цветелина Пенева. Мислех, че тя ще присъства и тя ще го представи. Контактвах с дамата, с която Цветелина Пенева е разговаряла по отношение запазването на залата в Дом на Европа на съответната дата. Информацията от нея е, че те имат уай фай, който може да бъде използван. Имат мултимедия, която може да бъде използвана. И имат уредба с преносими микрофони, която може да бъде използвана. Говоря само за техническата страна.

Следващият момент е на 13 март имам готовност заедно с хора специалисти от Сдружение „Памет“ да посетим Дома на Европа с един лаптоп или два и да направим реална проверка какво има, включване и т.н., за да изчистим някои технически проблеми, които биха могли да възникнат в бъдеще. Този момент за наемане на външна фирма, която да осъществи цялата тази процедура, мисля че отпада. Аз там съм бил няколко пъти на събития, точно по този начин сме постъпвали в предишни случаи. Има един резервен ден на 14 март, ако нещо не е както трябва да може да бъде отстранено. Затова се избра 13 март. Това исках да докладвам. Обсъждането според мен би следвало да мине в другите направления.

Отделно имаше предложение към Цветелина Пенева към Стефан Манов, да контактува с шефа на „Галъп интернешънъл“ за съдействие по отношение на самия „Галъп интернешънъл“ като социологическа агенция и останалите софийски агенции, нещо което Манов твърди, че регулярно сме получавали от този човек, шеф на „Галъп интернешънъл“. И в тази връзка ми се струва, че би било добре да поканим представители на КЕВР, за да видим имат ли някакво мнение и предложение по отношение на контрола на излъчване на предварителна информация от медии, които изцяло или частично се подхранват от социологическите агенции и разкриват предварително движението на гласуването и т.н. Със Софийската агенция горе долу е ясно. Аз също имам извадени техни координати и бих могъл с малко да помогна да облекчим Цветелина Пенева в комуникациите и това което казах за КЕВР.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ива Лазарова има думата.

ИВА ЛАЗАРОВА: Аз в малко друга посока. Извинявай Дончо, че след целия ентузиазъм, който изповяда се включвам. Моето предложение е, ако сте добре и с предвид напредването на времето и предвид с момента на средата на предизборната кампания и прочее, тази кръгла маса да я отменим за след провеждането на изборите по две причини основно. Но ми се струва нереалистично, въпреки обещанията на Стефан Манов, социологическите агенции да се включат в такъв кратък период и то с нещо съществено, без да се обърне на говорилня за и против социологическите проучвания в предизборната кампания.

Второ, тема като манипулациите на вота, всъщност контролирания вот, купуването на гласове и прочее са все теми, в които и без това е толкова безкрайно ниско доверието в изборния процес, че давайки терен на N на брой хора, които да говорят по тази тема и допълнително да плашат

хората ми се струва, че няма да е в полза на информирането на избирателите. Да успокояваме, че всичко е наред, че изборния процес е организиран и тече както трябва, колкото и това да не е точно така, ако бъде чуто и отразено и още малко изборната активност да намалее примерно. В смисъл, ако можем да влияем в такъв мащаб. Тоест предложението ми е да отложим тази среща, докато не бъдат форматирани по-добре темите, говорителите, да има достатъчно време, усилията да бъдат координирани и прочее.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Социологическите агенции в момента са доста заети. Те в момента имат два, три пъти повече работа, отколкото ще имат след един месец. Защото точно в момента си правят последните изследвания, на които представят данните последните дни преди изборите, които ги публикуват.

Освен това потърсих от предишни наши кръгли маси, които сме организирали, тези които Общественият съвет ги е организиран самостоятелно, никога не са били в предизборен период. Винаги са били три месеца или шест месеца след избори или в година, в която изобщо няма избори, на теми от типа на електронно дистанционно гласуване, пак свързани с гражданското образование и гражданската информираност по изборни тематика и подобни неща.

Преди избори сме организирали съвместно с ЦИК и то винаги е било по темата подготовка на изборите. Като казвам съвместно, дори идеята да е дошла от нас, а после реализацията е идвала от ЦИК, зали, кетъринг, изпращане на покани и т.н.

Дончо Пачиков има думата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Няма смисъл Ива Лазарова да ми се извинява за моя ентузиазъм и т.н. Аз съм го мислили този вариант, тази кръгла маса да бъде след изборите. И моето настроение в момента е 50 на 50, така че наистина трябва да чуем хората какво ще кажат и да го гласуваме.

От друга страна аз никога не съм разглеждал тази кръгла маса без основното участие на ЦИК. Лично съм разговарял с всички заместник-председатели на Централната изборителна комисия плюс секретаря Солакова. Не можах да улуча Чаушев. Всички изненадващо казаха, че идеята за кръгла маса е перфектна. Ние трябва това нещо да го направим, да подскажем една идея, която вероятно се върти в съзнанието на всички членове на Централната изборителна комисия, че трябва да бъде направена кръгла маса. Идеята е тяхна, а ние просто ги подсещаме за тази идея.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: За дата говорил ли си с тях?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Да, споменал съм и датата. Аз съм говорил предишната седмица. Имаме намерение, аз поне така си мисля, да им изпратим нещо като предложение, което и досега не е направено. Не сме го направили, не става въпрос кой е виновен. Това още повече наклонява везните тази кръгла маса да е след изборите.

Ако тази кръгла маса я направим няколко месеца след изборите, ние ще бъдем пак в предизборна ситуация. Лично аз съм 50 на 50. Нека да има и други мнения, аргументи за да гласуваме и да видим точно какво ще правим.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Подкрепям всичко казано до тук от Ива Лазарова, Надежда Гологанова и Дончо Пачиков. Моето впечатление е, че нямаме достатъчно ниво на подготовка.

За риска да дадем трибуна да се говори отново спекулации върху масовите манипулации в България, Ива го каза. От социологическите агенции, единствено Първан Симеонов ни отговаряше на досегашните призови, социологическите агенции да подпишат или поне да заявят публично, по покана на Обществения съвет, че няма да дават данни на медии преди изтичането на изборния ден. Медиите ги знаем. На последните избори, поне две следих. Едните бяха Дневник.бг., Икономедия

и „24 часа“. Хората които се интересуват знаят и медиите, които са ги захранвали с данни, които между другото излизат верни. Защото екзитпола си е един сериозен инструмент. Те знаят как да го правят, те го правят отдавна.

Аз не виждам в този лагер на агенциите нито сериозни съюзници, нито готовност, както каза Ива Лазарова, да си оставят другата работа и да започнат да правят дискусии по между си с наше модераторство, етично ли е, не е ли етично да подаваме на избирателите данни, кой колко гласува до 10.00 часа до 15.00 часа и т.н.

Не съм бил никога фен на идеята за кръгла маса сега, след като във всички тези дискусии от преди две седмици имаме две теми само, които не ги смятам за много силни.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Някой друг иска ли да се изкаже?

Аз само искам да допълня, че самата ЦИК при това натоварване, което има с всеки следващ ден все по-голямо, с приближаването на изборите, дори и да имат желание да участват в кръглата маса се съмнявам, че ще могат да отделят особено много време, половин или един ден, за да могат да участват.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Те могат да дойдат като гости в най-добрия случай, някои от тях. Това което Дончо каза и което е разумното, да бъде под техния патронаж, няма да го направят.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Предлагам да приключим дискусията и да гласуваме.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Има и заседание на Министерския съвет от 10.00 часа в сряда.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Първо да кажа, че грешката си е в нашия телевизор. Защото според мен трябва да се направи и това ми е мнението и съм го казал пред един месец. И преди един месец казах, че ако в рамките

на следващата седмица не го направим, няма как да го направим. Това нещо се знае предварително, организира се, със сигурност не се прави в сряда, когато има Министерски съвет, но в крайна сметка ние не сме очаквали да дойдат министри. До голяма степен заместник-министри може би щяха да дойдат, ако не трябва да участват в самия Министерски съвет. Това е въпрос на предварителна подготовка, която ние в момента я нямаме.

Аз продължавам да съм на мнението, че трябва да има кръгла маса, среща, конференция, събитие както искате го кажете, защото това е начина всички тези хора, ние си говорим само тук, но всички тези хора, които имат допълнителна експертиза да излязат и да я кажат и тя по някакъв начин да бъде отразена. Доколко ще бъде използвано това, което се каже, скептично съм настроен към това, но считам, че това е редното да се случи. Надявах се, че ще има някаква реакция от страна на ЦИК или на държавното управление, след като се предложи за гражданския борд. Аз имам чувството, че включително и го казвам най-отговорно, включително и част от колегите, които сме тук от Обществени съвет, не сме убедени, че трябва да има такава публичност.

Моето лично мнение е, че колкото повече си стоим и си водим някакви експертни разговори някъде в някакви зали, онлайн или нещо друго, без това да излиза на вън, това е добре за нас, за наша лична употреба. Това не води до нищо повече. Колкото повече навън излезе и се каже нещо, тук съжалявам, че го няма Стефан Манов, защото той е един от тези, който излиза и казва на вън доста неща, независимо какви са и има някакъв рефлекс след това.

Аз самия оценявам, че на 15 март и го казвам най-реално, дори всичко друго да оставим, няма как да го организираме. Дончо, извинявай, че те репликирам, но дори не е въпрос и до гласуване. Това е въпрос чисто физически, можем ли да го организираме или не можем.

Ако го отложим една седмица нататък, за 22 март или за 23 март да го направим, не виждам какъв ще е реалния резултат от тази кръгла маса. Даже и да има добри предложения, какво ще стане от тези добри предложения. Една седмица преди изборите или десет дни преди изборите, общо взето всичко е разпределено, направено и само се минимизират щетите на неща, които са възникнали. Действа се в оперативен порядък.

Ако ще гласуваме нещо, аз лично не считам, че трябва да го гласуваме, а трябва да си оценим какво до момента имаме подготвено. Ако трябва пак да се виждаме до края на седмицата да си говорим и другите колеги да си кажат мнението. Тук в момента липсват и Стоил Цицелков, липсва и Румяна Дечева, Цветелина Пенева не е тук, Стефан Манов не е тук. Не виждам физически как да го направим. Много ми се иска нещо да се направи, защото трябва и това е начина да се каже, това е начина да се покаже, това начина да се обсъди. Със сигурност ще има неща, които ще чуем за първи път, независимо колко е експлоатирана всяка една от тези теми. Със сигурност може да има и добри практики, като преди малко това, което ни се представи от човека на Стефан с протокола. Може и някаква друга добра практика да дойде. За съжаление доста сме закъснели. Ако ще го правим за нас, да се съберем, да се видим и да си говорим, предпочитам да стоим и да си говорим тук.

ИВА ЛАЗАРОВА: Аз казвам, няма смисъл да го правим. Ние можем и тук да си говорим. Няма ли някакъв интерес и не го ли направим смислено, аз мисля, че няма време за да стане смислено. Второ, като дизайн не ми се вижда добре. Не мисля, че това са темите сега, не мисля, че има достатъчно говорители, които да се ангажират качествено с подобно събитие. И се притеснявам, че по този начин устрема, който е взел Обществения съвет ще стихне, защото това ще се превърне в говорилня. Сега позициите на Обществения съвет ми се струват добри. ЦИК излизат обясняват се Обществения съвет как ги коментира с добро или с лошо. В

организацията, която трябва да бъде консултирана по някакъв начин има разбиране, че там някакви хора съществуват и дали ги дразнят, дали им помагат на радара сме. И от тази гледна точка да обезсислим едно такова събитие. Да кажем на Цветелина Пенева да го организира сама, защото аз лично в момента не мога да помогна, съжалявам. Предполагам, че голяма част от вас също не могат. Дончо Пачиков се е заел с част от нещата, с които може да помогне. Мисля, че би било усилие на вятъра в неподходящ момент. Може да стане много по смислено, но по-нататък.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Би ли било резонно според вас, да го трансформираме да не е кръгла маса, а да си поискаме, както тази среща някога, която правехме с отговорните институции. Да покани Общественият съвет да се организира една среща в Дома на Европа с всички отговорни институции, на която се поставят някои от въпросите, които ние поставяме.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Нали това беше писмото ни за гражданския борд.

ТОДОР ГУНЧЕВ: То не стана.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Такава среща сме правили, но с ЦИК и с институциите. Тя наистина беше един вид заместител на гражданския борд и беше когато имахме редовно правителство и нямаше граждански борд и беше доста полезна. Така че ако искате, да напишем едно предложение до ЦИК, но съвместно с тях да се организира.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Както каза Ива Лазарова, в момента сме на радар и който и да получи тази покана от министрите ще предпочете, дори и да не дойде да изпрати някой, най-малкото за това, че ако не присъства там, може да дойдат към него някои неща.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В такъв случай темата трябва да е различна, подготовката на изборите, нещо от този род.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Дори си мисля, че през ЦИК много го утежняваме. А както си имаме Съвета на Европа, то е донякъде по неутрална дестинация, която може да каже, Общественият съвет организира среща за подготовката на изборите, на която се поставят нещата, на която не пречи да бъдат поканени някои хора. Дори, ако искате може да се представи този продукт, който беше за изчисленията. Там може да се каже от социологическите агенции, това имаме като притеснение. Може да се поставят някакви такива важни теми, които ние също ги поставяме в становището. Може ЦИК да дадат информация, може Електронното управление да каже нещо, Министерство на вътрешните работи да изпратят представител. Със сигурност на всички ще им е полезно и може да излезе нещо добро и няма да отнеме чак толкова време за организацията на подобна среща. Преценете, аз мисля, че това е добро като решение, дали през ЦИК или не през ЦИК.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Велко Милоев има думата.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това което казва Тодор Гунчев ми харесва и ми звучи като една разширена пресконференция една седмица преди изборите. От друга страна носи рисковете, че пак ние организираме голямо публично събитие при неизвестното участие на ЦИК.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Задължително с тяхно участие.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Каква е добавената стойност спрямо това, което Ива Лазарова нарече, че сме на радар и можем през ден да пишем медийни съобщения или да даваме интервюта. Искаме да ни кажат най-после кои са местата без интернет, искаме да ни кажат най-после какви ще бъдат мистичните устройства за видеонаблюдение. Искаме най-после да знаем как ще се броят бюлетините. Маса въпроси има, които са критични, но не съм убеден, че трябва голямо публично събитие, за да ги задаваме

или да използване тези медийни канали, които така или иначе и сега имаме.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз си го представям по скоро не като прессъобщение, а нещо като модифициран вариант на тази среща наклонящо се към граждански борд. Граждански борд няма да има, но там се събират всички, които са въввлечени в този процес и си обсъждат. Единият казва да, ние това сме направили, да това е направено. Най-малкото има един общ център, където идва тази информация.

ИВА ЛАЗАРОВА: Аз искам да подкрепя Велко. Много е близко 15 март. Няма да са им готови Методическите указания, няма да са направили нищо по отношение на видеонаблюдението. Няма да са готови съставите на СИК-овете в чужбина. Практически ние ще задаваме въпроси, а те ще ни кажат, по хронограма има още време. Като е публично може да е много хубаво усилие за след изборния ден, как протече изборния процес. А сега за да подкрепя това, което Велко Милоев каза, може да има блиц десет въпроса от Обществения съвет към институциите отговорни за това. И ето Общественият съвет оценява отговорите им по тези теми по този начин, пак през медийните канали.

Първо защото самите медии не съм сигурна доколко имат капацитет да измислят възможно най-конкретните въпроси, които ние можем да заковем в този постулат, Общественият съвет пита.

Второ, защото ако отговорите са в някаква посока, ще се каже, че нищо не се случва. Общественият съвет, ако е на радара, нали ще има някаква тежест да пита. Тоест може да изглежда много симпатично медийно, ако имаме десет въпроса, може да не са десет.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз много внимателно слушах всички изказвания. Невероятно е предложението, което Тодор Гунчев отправи и ми хареса. И Ива Лазарова има доста рационални моменти. И аз се чудя дали Обществения съвет може да гласува мандат на Тодор Гунчев и на Ива

Лазарова да сглобят техните две предложения в едно и да ни го докладват по електронна поща в следващите ден, два. В моята практика е така, кой каквото предлага си го изпълнява. В тази връзка го направих първо, защото ви оценявам и второ защото спазвам това, което съм процедирал цял живот. Поемете този ангажимент.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз същото доверие изпитвам към Дончо Пачиков и към Ива Лазарова.

ИВА ЛАЗАРОВА: Моето първоначално предложение беше на 15 март да няма ивент. И ако искате десет въпроса Общественият съвет пита, няма никакъв проблем, ще ви ги изпратим и после ще ги обсъждаме. Този ангажимент го поемам.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Тодор Гунчев иска ли да формулира друг вариант на предложение.

ВЕЛКО МИЛЕВ: Предлагам предложението за решение, в чието гласуване аз няма да участвам, да бъде: Общественият съвет намира, че няма в момента готовност да организира голямо публично събитие преди изборите или да е нещо подобно, което да е полезно.

Второ, Общественият съвет се задължава да следи критично развитието на подготовката на изборите и периодично да формулира публично въпроси, ако трябва да са по Закона за достъп до обществена информация, към институциите по различни критични аспекти на изборния процес.

Трето, кръгла маса след изборите, на която да представим анализи и препоръки.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Мога ли да модифицирам предложението и да добавя нещо.

Първо, да не е, че няма готовност. Счита с оглед на напредналото време, Общественият съвет отлага кръглата маса за след излизане резултатите от изборите.

Второ, Общественият съвет следи критично и предлага да се проведе експертна среща с всички отговорни институции, както сме го писали в предложението за Гражданския съвет в подходящо за целта време пред изборите, на която да бъдат обсъдени възможните начини за подобрене.

Да го оставим така отворено за да видим дали наистина ще има възможност за подобна експертна среща, дали ще е под егидата на ЦИК, при ЦИК, в ЦИК, в Дома на Европа и да си го оставим това нещо. Защото това според мен е продължение на предложенията ни, на предложението ни за гражданския борд и смятам, че по подобен начин можем доста добре да го организираме.

Трето, Общественият съвет ще формулира, да не е десетте въпроса, а да е критични аспекти по отношение на изборите, на които трябва да се даде отговор от отговорните институции в следващите 24 часа примерно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Втора и трета точка взаимно се припокриват. Ако организираме такава среща, ще им ги зададем въпросите на институциите.

ТОДОР ГУНЧЕВ: За да не получим отговорите, както каза Ива Лазарова, да отидем там и да ги питаме, какво става. И те казват: Страхотно, готвим се по него, работим, има още три дни и след това ще разберете. Така че не пречи едното на другото.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Като дата кога го виждаш това?

ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз затова го оставям отворено, за да видим Дома на Европа кога имат възможност. Според мен това напълно спокойно можем да го направим и предпоследната седмица, между 20 и 24 март, една седмица преди изборите, за да не могат да кажат, да, ние сме стигнали до тук, СИК-овете имат тези и тези проблеми. Аз мисля, че и за тях самите това ще е полезно, не само да си разменяме по медиите въпроси, отговори,

изявления и становища, а да има подобна експертна среща, както беше тази. Аз наистина мисля, че тази среща, която беше експертна беше едно от най-добрите начинания, което се случи. Жалко, че не се продължи.

Това ми е предложението, по този начин да се модифицират. Вие преценете. Това ще ни даде възможност, наистина да го продължим това обсъждане. Да видим, ако има в някакъв момент опция, ЦИК да каже, организираме след три, четири дни. За подобна експертна среща не ни трябва чак толкова голяма организация. Дори в сградата на ЦИК може да се организира, в Съвета на Европа може да се организира.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Някой има ли някакви други предложения или редакции?

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Според мен се оформиха мнения. Малко се объркаха различните формулировки, но не ги виждам като противоречиви нещата казани до тук.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Предлагам да гласуваме това, което Тодор Гунчев предложи, защото то беше нещо като обобщение и редакция на предишните.

Първо, отлагаме кръглата маса за след изборите.

Второ, предлагаме да се организира експертна среща преди изборите с ЦИК и други институции, които участват в процеса.

Трето, ще формулираме въпроси към институциите.

ИВА ЛАЗАРОВА: Аз мога да ви изпратя нещо и без да го формулираме и да го гласуваме. Нататък ще го гледаме.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Постоянно ще поддържаме списък от актуални въпроси свързани с организацията на изборния процес, на които институциите ангажирани в провеждането на изборите да отговарят публично.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Употреби думата постоянно ще поддържаме, което означава, че едва ли не всеки ден трябва да измисляме нови въпроси.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това означава, че на всяко заседание или между заседанията можем да решаваме, че еди-кой си въпрос е важен и трябва да го зададем вече публично. Лингвистиката не е толкова важна.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Някой има ли други предложения или редакции по тези три предложения? Няма.

Да гласуваме.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Да.

ВИХРЕН СОКОЛОВ: Подкрепям предложението. Най-добре да се изчака.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Да.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Да.

ИВА ЛАЗАРОВА: Да

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз няма да участвам в гласуването. Въздържал се.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз също съм за. С мнозинство се приемат предложенията.

Стигаме до точка разни. Някой има ли желание да сподели нещо в точка разни? Няма.

Закривам днешното заседание на Обществения съвет.

/Закрито в 20.10 часа /

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Надежда Гологанова

Стенограф:

Силвия Михайлова

